

Etter liste

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ina Lysø Skarvøy, 32 26 69 41

Forventningsbrev til kommunene 2023

I dette brevet til kommunene vil vi belyse nye tema og forventninger som regjeringen har til kommunene og oss for 2023. Brevet skal være med på å skape et godt grunnlag for vår dialog gjennom året.

Vi vil benytte anledningen til å berømme kommunene for innsatsen også i 2022. Vi har stor respekt for den innsatsen som legges ned i kommunene gjennom året.

De vanlige kommunemøtene skal avholdes med utvalgte kommuner. I tillegg vil vi som vanlig være åpne for møter med kommunene i ulike saker dere måtte ønske å ta opp.

Kommunenes arealplanlegging

Vi viser spesielt til vedlegget med føringer for kommunenes arealplanlegging. Disse prioriteringene tar utgangspunkt i de nasjonale forventningene og øvrige relevante styringsdokumenter. Vedlegget har et særskilt fokus på utfordringer knyttet til arealbruk i Oslo og Viken.

Kommunen er avgjørende for gode og likeverdige tjenester

For å møte fremtidens utfordringer, er det helt avgjørende at kommunene har en sunn og god økonomiforvaltning. Det vil komme særskilt informasjon knyttet til kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, i tillegg til løpende informasjon gjennom året. Vi oppfordrer kommunene til å delta på de informasjonsmøtene vi har og sikre at de aktuelle personene i kommunen står på e-postlisten for mottak av kommuneøkonomi-informasjon.

Kommunen må utnytte mulighetene som digitalisering gir for økt verdiskaping, innovasjon og bærekraftig utvikling. KS' og Digitaliseringsdirektoratets handlingsplan for digitaliseringsstrategien kan dere finne [her](#). I arbeidet med digitale løsninger må kommunene også ivareta digital sikkerhet. Dere kan finne råd om dette hos Nasjonal sikkerhetsmyndighet ([NSM](#)).

Oppfølging av bærekraftsmålene

E-postadresse:
sfovpost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Dr. Hansteinsgate 9
Oslo: Stensberggata 27

Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/ov
Org.nr. 974 761 319

Regjeringen har bestemt at FNs bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største nasjonale og globale utfordringer. De 17 verdensmålene for bærekraftig utvikling er en felles arbeidsplan frem mot 2030 for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Dette er en plan som ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. Planen gjelder for alle deler av samfunnet. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for 2019 -2023 slår fast at planlegging er et viktig virkemiddel for å oppnå bærekraftsmålene. Kommunene er nøkkelaktører i dette arbeidet og bør legge målene til grunn i sitt arbeid med tjeneste- og samfunnsutvikling.

Samfunnssikkerhet og beredskap

De siste års erfaringer fra krisehåndtering har tydelig vist den sentrale rollen kommunene har i å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet. Kommunens overordnede ansvar i denne sammenheng er beskrevet gjennom pliktene i sivilbeskyttelsesloven og forskrift om kommunal beredskapsplikt. Kommunene må bruke sine erfaringer fra krisehåndtering og øvelser til å oppdatere risiko- og sårbarhetsanalyser, beredskapsplaner, smittevernplaner og kontinuitetsplaner for å sikre drift av kommunens infrastruktur, tjenesteproduksjon og tilstrekkelig med personell under en uønsket hendelse. Dette inkluderer legevakten og fastlegetjenesten. Vi ber alle kommunene evaluere og følge opp læringspunkter etter pandemihåndteringen og andre hendelser. Siden 2020 har vi gjennomført felles tilsyn med kommunal beredskapsplikt og helseberedskap. Gjennom tilsynene har vi erfart at det i flere kommuner er rom for forbedring for å sikre at overordnet beredskap og helseberedskap ses i sammenheng, samt oppfølging av plikten kommunene og helseforetakene har til å samordne sine beredskapsplaner.

Det er viktig at kommunen som planmyndighet, etter plan- og bygningsloven, ser sin rolle i sammenheng med kommunens ansvar som beredskapsmyndighet jf. sivilbeskyttelsesloven. Hensynet til samfunnssikkerhet skal derfor være systematisk innarbeidet og ivaretatt i kommunal planlegging. Kommunen må ta hensyn til risikoen knyttet til samfunnssikkerhet ved etablering av anlegg for nye energibærere og endret håndtering av farlige stoffer. I tillegg må kommunen foreta nødvendige vurderinger av etablering av hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirkosomheter.

Kommunen bør aktivt stimulere innbyggere til å ha god egenberedskap – til å kunne ta vare på seg selv under uforutsette hendelser som bortfall av strøm, mobilnett, vann, avløp og legemidler. Dere kan benytte DSBs egenberedskapskampanje for å gi innbyggerne konkrete råd.

Beredskapskoordinatorene i hver kommune vil motta et eget informasjonsskriv fra samfunnssikkerhet- og beredskapsstaben vår hvor vi informerer om de kommunerettede aktivitetene vi har planlagt i 2023.

Helseberedskap

Erfaringene fra den pågående koronapandemien og Koronakommisjonens rapport (NOU 2022:5) har vist hvor sentral kommuneoverlegefunksjonen er i beredskapssammenheng. Vi oppfordrer kommunene til å sikre nødvendig og tilgjengelig samfunnsmedisinsk kompetanse, herunder en ordning med stedfortreder for kommuneoverlegen.

Endringer i velferdslovgivningen – plikt til samarbeid og samordning

Nye bestemmelser i velferdslovgivningen trådte i kraft 1.8.22. Lovendringene tydeliggjør kommunens ansvar for å sikre helhetlig hjelp til innbyggere som har behov for samtidige tjenester

fra flere instanser. Lovbestemmelsene regulerer forpliktelser om samarbeid, samordning og rett til barnekoordinator. Vi ber kommunene sikre hensiktsmessig organisering, struktur og intern kultur for å lykkes med samhandling i møtet med innbyggerne og deres behov. Videre ber vi kommunene prioritere at ansatte får god innsikt i hverandres tjenesteområder, mandat og ansvar, god kompetanse på brukermedvirkning, samt kunnskap om forhold som taushetsplikt, opplysningsplikt og samtykkebestemmelser.

Utsatte barn og familier – et felles ansvar

Barn, unge og familier i vanskelige livssituasjoner var særlig utsatt under pandemien. Mange familier som strevde fra før, ble i enda større grad enn andre utsatt for tilleggsbelastninger med konsekvenser for barna. I en krevende økonomisk tid er det økt risiko for at flere familier blir rammet av utenforskap på ulike livsområder. NAV har et særlig ansvar for å gi økonomisk rådgivning, samt kartlegge og vurdere barnets behov i oppfølgingen av barnefamilier. Barnehager, skoler, PP-tjeneste, helsetjenester, barnevern, politi, familievernkontor, avlastningstjenester og generelle forebyggende tilbud i kommunen er også eksempler på tjenesteområder med et felles ansvar for å sikre god oppfølging av utsatte barn og familier. Målet er å forebygge utenforskap og at alle barn skal sikres et trygt og godt oppvekstmiljø.

Ny barnevernslov i 2023

Ny barnevernslov trådte i kraft 1.1.23. Loven erstatter gjeldende barnevernlov av 1992. Enkelte lovendringer trådte i kraft i 2022 på grunn av barnevernsreformen. Det er viktig at kommunene setter seg inn i, tar i bruk og sørger for nødvendig opplæring til barnevernets ansatte i den nye loven. Statsforvaltere i hele landet har samarbeidet om å lage åtte opplæringsvideoer som et supplement til kommunenes egen opplæring. Opplæringsvideoene er ikke en full gjennomgang av den nye loven, men belyser de viktigste kapitlene/bestemmelsene for ledere og medarbeidere i barneverntjenestene. Videre har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet utarbeidet en samlet oppsummering av de viktigste endringene i den nye loven.

Kommunen skal fortsatt utarbeide en årlig tilstandsrapport om barnevernet og behandle denne i kommunestyret, gjerne sammen med en muntlig orientering om resultater og måloppnåelse. Rapporten skal beskrive hva som er tilstanden i barneverntjenesten, men også hvilke risikoområder og utviklingsbehov som finnes, samt reflektere over fremtidsutsikter. Gode analyser av utviklingstrekk over tid, forklaringer bak ulike utviklingstrekk og beskrivelse av sammenhengene mellom kvalitetsutviklingsarbeid, resultater og måloppnåelse vil bidra til å heve kvaliteten på tilstandsrapporten.

Barnevernsreformen – en oppvekstreform

Barnevernsreformen trådte i kraft 1.1.22. Reformen gir kommunene et større ansvar for tilbud og tiltak som barn og familier får fra barnevernet. Blant annet har kommunene nå fullt økonomisk og faglig oppfølgingsansvar for fosterhjem. Det er viktig at kommunene alltid vurderer plassering hos slekt eller nettverk før henvisning om fosterhjem sendes til Bufetat. Godt samarbeid og dialog mellom kommunene og Bufetat er et viktig felles ansvar etter at ansvarsfordelingen mellom kommune og stat på barnevernområdet er endret.

Barnevernsreformen har blant annet som mål at kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats skal styrkes. Reformen regulerer først og fremst barnevernets ansvar og oppgaver, men målene i

reformen kan bare nås gjennom endringer i hele kommunens oppvekstsektor. Derfor omtales reformen i mange sammenhenger som en oppvekstreform.

Styrket ledelse og styring, både i barnevernet og i kommuneledelsen, som er barnevernets eier, er nødvendig for å lykkes med å følge opp barnevernsreformen og implementere ny barnevernslov.

Statsforvalteren ser at det er variasjoner mellom kommunene når det gjelder grad av innsikt og forståelse om barnevernsreformen som del av en helhetlig oppvekstreform. Kommunene skal styrke det forebyggende arbeidet i barnevernet, men også i alle øvrige sektorer og instanser på oppvekstområdet. I tillegg må kommunene prioritere samarbeidet på tvers av sektorer, både der barnevernet er involvert og når samarbeidet skjer mellom andre tjenester. Kommunene skal tilrettelegge for tverrfaglig og tversektoriell samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer. Kommunens ledelse har et særlig ansvar for å gjøre avklaringer hvis det oppstår uklarhet eller uenighet om fordeling av ansvar mellom tjenester.

Målet er at flere utsatte barn og familier skal få den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt. Barnevernsreformen gjør det nødvendig at kommunen ser tiltak til barn og unge i sammenheng. Kommunen må derfor gjøre en vurdering av om den har et tilstrekkelig bredt og virksomt tiltakstilbud, ikke bare i det generelle forebyggende tilbudet til barn og familier, men også når det gjelder tiltak der barn og familier trenger omfattende hjelpetiltak fra barnevernet eller andre instanser for å unngå at barnet blir plassert i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon. I arbeidet med å gjennomføre reformen, er det også viktig å gjøre vurderinger av hvordan og hvilke områder de kan samarbeide med andre kommuner.

Alle kommuner skal utarbeide en plan for kommunenes arbeid med å forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker. Dette lovkravet trådte i kraft 1.1.22. Planen skal vedtas av kommunestyret. Den skal beskrive overordnet strategi for å sikre et helhetlig og forebyggende tjenestetilbud i kommunen, ikke kun innenfor barnevernets rammer. Videre skal planen beskrive hvordan ansvaret mellom tjenester og sektorer er fordelt, hvordan oppgaveløsningen organiseres og hvordan de ulike tjenestene og etatene i kommunen skal samarbeide for å nå målet om rett hjelp til rett tid for barn og familier.

Barnehage og grunnopplæringen – også et premiss for levekår og helse senere i livet

Elevundersøkelsen 2022 viser en økning i andelen elever som opplever mobbing. I samme periode økte også antallet meldinger til Statsforvalteren i håndhevingsordningen. Dette er utviklingstrekk som må tas på alvor og som krever et intensivt arbeid for å oppfylle elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø uten mobbing og andre krenkelser. Kommunene må sørge for at skolene har en riktig forståelse av regelverket og oppdatert faglig kompetanse. Vi forventer at kommunene jobber kontinuerlig og systematisk for å forebygge krenkelser og fremme tryggere og gode skolemiljø. Elever som ikke har det trygt og godt må få god hjelp raskt.

Statsforvalteren har mottatt et økende antall henvendelser som gjelder elever som av ulike grunner har høyt skolefravær. Vi er bekymret for hvordan noen av disse elevene blir fulgt opp av kommunene og skolene. Det er viktig at oppfølgingen av elevs fravær starter tidlig, at man bruker tid med elevene på å forstå årsaken til fraværet og at tiltakene som settes inn er egnede, tilstrekkelige og lovlige. Vi minner også om at dersom elevene skal ha et tilbud på en alternativ opplæringsarena, må dette følge regelverket for spesialundervisning.

I 2022 har vi på ulike arenaer hatt dialog med kommunene om hvordan de har organisert seg for å ivareta kravene til uavhengighet og likebehandling av private og kommunale barnehager når kommunen utfører oppgaver som barnehagemyndighet. Mange kommuner melder at dette er

utfordrende og vi vil derfor i samarbeid med kommuner og nasjonale myndigheter fortsatt prioritere oppfølging av denne bestemmelsen i 2023.

I vår målrettede kommunedialog for å bidra til likebehandling, kvalitet og rettsikkerhet vil vi også videreføre temaene utsatte barn og unge, kompetanseordningene og nytt læreplanverk (LK20) med nye kommuner i 2023.

Våren 2023 skal Stortinget vedta ny opplæringslov. Kommunene og skolene har fått ett år til å forberede seg på ny lov, som trer i kraft 1. august 2024. Loven vil innebære endringer på sentrale områder hvor kommunene og skolene må endre rutiner, praksis og forståelse. Vi ber dere starte dette arbeidet tidlig.

Riktig kompetanse er avgjørende for kvaliteten i barnehage og opplæring. De ansattes kompetanse og evne til å legge til rette for barn og unges utvikling, trivsel og læring er den viktigste forutsetningen for god kvalitet i opplæringen. Tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling er et viktig verktøy kommunene kan og bør benytte for å øke kompetansen hos ansatte og kvaliteten i barnehage og skole. Gjennom partnerskap med universitet/høgskole er intensjonen at ordningene skal bidra til at kommunene jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov. Det er vår vurdering at Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis bidrar til mer helhet i det tverrfaglige samarbeidet i kommunene og ses i sammenheng med barnevernsreformen og oppdrag knyttet til utsatte barn og unge, men at dette også er utfordrende. Vi imøteser kommunenes fortsatte arbeid med å se disse områdene i sammenheng, og slik sett styrke arbeidet med tidlig og samordnet innsats. Vi gjør også oppmerksom på den nye kompetansepakken om inkluderende praksis, som inneholder fire temaer: om inkluderende praksis, kultur for mangfold, tidlig innsats og gode overganger, tilpasse og tilrettelegge. Målgruppen for kompetansepakken er ansatte i barnehage, SFO, grunnskole, videregående skole og PP-tjeneste. Kompetansepakken er åpen og fritt tilgjengelig, og kan brukes som en del av tilskuddsordningen med veiledning fra universitet/høgskole som en del av partnerskapet.

Våren 2023 gjennomføres ordinær eksamen i grunnskolen og videregående opplæring for første gang siden 2019. Utover at det er lenge siden siste eleveksamen, har det skjedd en stor utvikling på eksamensområdet de siste årene, blant annet knyttet til innføringen av nye læreplaner gjennom LK20 og nytt digitalt system for gjennomføring av prøver og eksamen. Sistnevnte system skal gi elevene og eksamenskandidatene en intuitiv og brukervennlig tjeneste der de kan få vist kompetansen sin på flere måter enn i dag. Utdanningsdirektoratet og Statsforvalteren har høsten 2022, gjennomført samlinger for kommunene, lærere og sensorer om gjennomføringen av den kommende eksamen. Dette vil vi fortsette med i vinter / vår 2023. Vi forventer at skoleeierne er forberedt på denne første gjennomføringen av eleveksamener på fire år.

Kompetanse og planlegging for fremtidens helse- og omsorgstjenester – Kompetanseløft 2025

Det er nødvendig å sikre økonomisk og sosial bærekraft og likeverdige tjenester i en situasjon med økende demografiske utfordringer og en sterk vekst i antall yngre brukere av helse- og omsorgstjenestene. Mangelen på helsepersonell er bekymringsfull og krever planlegging.

Det bør i kommunenes opptrappingsplan for heltid og tilstrekkelig bemanning i helse og omsorgstjenestene også beskrives hvordan kompetansen skal utnyttes. Opptrappingsplanen følges opp gjennom Kompetanseløft 2025, der flere av planens virkemidler ligger.

Styrke legetjenesten

Kommunene må arbeide for å tilby innbyggerne nødvendig legetjeneste, jf. Handlingsplan for allmennlegetjenesten, som ble introdusert i 2020, herunder medvirke i spesialistutdanningen i allmennmedisin og samfunnsmedisin (LIS3-utdanning) i henhold til spesialistforskrift for leger.

Kommunene må også tilby tilstrekkelig med stillinger for leger i spesialistutdanningens del 1 (LIS1). I 2023 innebærer dette at det kan være behov for at kommunene må være med og bidra til å opprette nye stillinger for LIS1-leger som starter sin kommunetjeneste pr. 1. september 2023. Det er nå omtrent 120 etablerte kommunestillinger for LIS1, men det kan bli behov for flere. Vi vil påpeke at en godt tilrettelagt kommunal LIS1-tjeneste med god veiledning, er et viktig tiltak for rekruttering av leger til kommunenes fastlegetjeneste og øvrige kommunale legeoppgaver.

Likeverdige helse- og omsorgstjenester

Likeverdige helse- og omsorgstjenester skal også inkludere helsekompetanse i tråd med målsetting i [Strategi for å øke helsekompetansen](#) i befolkningen.

Veileder om kommunikasjon via tolk er oppdatert, og vi oppfordrer kommunen til å ta den i bruk for å medvirke til god implementering av tolkeloven i helse- og omsorgstjenestene. Vi anbefaler at kommunen bruker nasjonal veileder om helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente, herunder at kommunene tilbyr helseundersøkelse etter ankomst.

Pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring

I forbindelse med lovendringer i pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven, som trådte i kraft 1. juli 2022, har vi gjort endringer i måten vi fører tilsyn med kommunene på. Formålet med tilsyn er å styrke sikkerheten og kvaliteten i helse- og omsorgstjenesten og befolkningens tillit til helsepersonell til helse- og omsorgstjenestene.

Der vi vurderer det som formålstjenlig overlater vi nå til virksomheten selv å gjennomgå uønskede hendelser, identifisere årsaker til svikt og iverksette aktuelle forbedringstiltak. På denne måten tydeliggjøres kommunens plikt til å følge opp kravene i forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring. Etter lovendringen har også kommunen fått en lovbestemt plikt til å besvare henvendelser fra pasienter og brukere som omhandler kvalitet og pasientsikkerhet. Vi ber kommunen påse at denne plikten følges opp og at det legges til rette for dialog med pasienter og brukere ved henvendelser knyttet til hendelser i helse- og omsorgstjenesten.

Vi oppfordrer kommunen til å jobbe systematisk med pasientsikkerhet- og kvalitetsforbedringsarbeid, jf. Nasjonal handlingsplan for pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring (2019-2023) i helse- og omsorgstjenesten. Vi anbefaler at kommunene følger opp kravene i forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring. Ledere i kommunene må ha kompetanse om pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring, og kommunen må bruke tilgjengelige data i Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) til planlegging og styring, og ta i bruk ny teknologi, ny kunnskap og nye faglige metoder, herunder velferdsteknologi.

Gjennomføring av Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre – overgang til Bo trygt hjemme-reformen

Reformperioden for "Leve hele livet" er inne i sitt siste år. Statsforvalteren skal veilede kommunen til å sette kompetanseutvikling og innovasjonsarbeid i system for varige endringer fremfor enkeltstående prosjekter og piloter. Dette skal også bidra til å skape en god overgang til Bo trygt

hjemme-reformen. Denne satsingen skal bygge videre på arbeidet med Leve hele livet og andre nasjonale satsinger. Planen er at det skal legges frem en stortingsmelding i løpet av våren 2023.

Det er viktig at kommunen planlegger og utvikler sine helse- og omsorgstjenester til personer med demens og deres pårørende i tråd med mål, strategier og tiltak i Demensplan 2025, samt den demografiske utviklingen og utfordringsbildet ellers, jf. Demenskartet.no.

Tvang på sykehjem

For å gi nødvendig helsehjelp er det noen ganger nødvendig med tvang, og kopi av alle vedtak om tvang skal sendes til Statsforvalteren. Vi erfarer at det skjer tvang uten hjemmel i lov. Det skal fattes vedtak for alle tvangstiltak, og all tvang skal dokumenteres. Vi ser i de vedtak vi får, at mennesker med demens skjermes på egne rom eller at det brukes medisin for å roe pasienten, og ingen av disse tvangstiltakene kan brukes med hjemmel i kapittel 4A.

Tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne

Mennesker som blir født med en utviklingshemming får ofte tjenester av det offentlige hele livet, også uten at de selv har innsikt og evne til å formulere sine behov.

Likestillings og diskrimineringsombudet har i 2022 hatt en gjennomgang av saker som viser at det er stor mangel på selvbestemmelse og at halvparten av vedtakene ikke dokumenterte at personene selv eller vergen hadde fått medvirke til tjenestetilbudet. Hos oss erfarer vi også at vedtakene tidvis er så generelt utformet at det ikke er enkelt å vite hvilke tjenester de skal ha. Vi ber kommunene være oppmerksomme på dette fordi dette er forhold som svekker den enkeltes rettsikkerhet.

Rus- og psykisk helse

Innenfor psykisk helse og rus skal kommunen følge opp anbefalinger og tiltak i nasjonale planer. Det vil i løpet av 2023 komme en ny opptrappingsplan for psykisk helse, og en stortingsmelding om forebygging- og behandlingsreform på rusfeltet.

Det er viktig at fagområdene innlemmes i kommunens planarbeid. Kommunen skal nyttiggjøre seg av data fra IS-24/8 og andre kilder og implementere kunnskapsbaserte metoder som for eksempel ACT/FACT-team.

Langsiktig folkehelsearbeid i kommunens planarbeid

Det er også viktig at kommunen i kommuneplanene har forankret folkehelsearbeidet, og at det legges til rette for en aktivtetsvennlig samfunnsutvikling. Psykisk helse må inkluderes som en likeverdig del av folkehelsearbeidet.

Kvalifiseringsprogrammet – alle må få mulighet til å forsørge seg selv

Antallet deltakere i Kvalifiseringsprogrammet (KVP) er fortsatt stabilt lavt, selv om intensjonen over tid har vært at antallet deltakere i programmet skal øke. Vi ser at kommunene i ulik grad lykkes med å informere, rekruttere og følge opp deltakere i Kvalifiseringsprogrammet. Kommunene må være særlig oppmerksomme på at brukere som fyller vilkårene for deltagelse i KVP, får tilbud om dette og at KVP gis nødvendig prioritet og forankring i NAV-kontorene. Vi er videre opptatt av at NAV-kontorene tar særlige hensyn til barns behov i vurderinger der tjenestemottakeren har barn.

Sosial boligpolitikk - viktig del av sosial bærekraft

Ny boligsosial lov er vedtatt og skal iverksettes fra og med 1.7.23. Nasjonal strategi for sosial boligpolitikk, [Alle trenger et trygt hjem \(2021-2024\)](#), gir også retning for arbeidet med boliger og oppfølgingstjenester for vanskeligstilte på boligmarkedet. Strategien skal bidra til

- at flere kan eie egen bolig
- at leie skal være et trygt alternativ
- sosial bærekraft i boligpolitikken
- tydelige roller
- nødvendig kunnskap og kompetanse

Barn og unge, bostedsløse, personer som står i fare for å bli bostedsløse og mennesker med nedsatt funksjonsevne er prioriterte målgrupper i strategien.

Vi ønsker at kommunene tar i bruk alle tilgjengelige virkemidler for å få sosial bærekraft inn i kommunal planlegging. Viktige hensyn her er integrering, folkehelse, helse- og omsorgstjenester, fokus på barn- og unges oppvekstvilkår, universell utforming, sosiale tjenester og andre boligsosiale forhold.

Styrke rettighetene for mennesker med nedsatt funksjonsevne - CRPD

Kommunene skal iverksette [FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne \(CRPD\)](#) i alle sektorer, men det er lite kunnskap om CRPD i kommunene. Kultur- og likestillingsdepartementet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har derfor igangsatt et [prosjekt fra 2023-2025](#), hvor statsforvalterne skal gi opplæring i konvensjonsrettighetene og hvordan gjennomføre dem i kommunene. Opplæring i rettighetene blir derfor en viktig oppgave i forbindelse med statsforvalternes samordnings- og veiledningsfunksjon i år og vi oppfordrer kommunene til å delta på [opplæringen](#). Se [CRPD-film her](#). Bufdir har laget en [CRPD-veileder](#).

Noen voksne trenger bistand til å etablere vergemål. I disse tilfellene er det viktig at de kommunale tjenestene bistår personen med å melde fra til oss.

Evaluering av gjennomførte tilsyn

Som vi tidligere har orientert om, blant annet på kommunekonferansen i november oppfordrer vi dere om å gi oss en tilbakemelding på vårt tilsynsarbeid gjennom et digitalt evalueringsskjema. Nå kan dere evaluere alle våre tilsyn. Det er et mål for oss om at våre tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. Gjennom deres tilbakemeldinger på gjennomføringen av konkrete tilsyn kan vi målrette innsatsen vår og videreutvikle tilsynene slik at de blir bedre.

Våre fagavdelinger informerer kommunene om evalueringen etter hvert som tilsynene avvikles.

Veileder om kommunelovens internkontrollbestemmelser

Kommunal- og distriktsdepartementet har utarbeidet en ny [veileder](#) om de nye reglene i kommuneloven kapittel 25 om internkontroll. Denne veilederen gir en fremstilling av reglene og tolkningen av disse basert på lovens forarbeid.

De nye bestemmelsene i kommuneloven gjelder for internkontroll med kommuneplikter på de fleste sektorer i kommuner og fylkeskommuner (bortsett fra helsesektoren). Reglene skal lette arbeidet med en helhetlig og samordnet internkontroll ved at reglene nå er samlet i kommuneloven i stedet for i en rekke sektorlover. Internkontroll bidrar til å sikre oversikt, god egenkontroll og gode tjenester til innbyggerne i tråd med lovkrav.

Klimagassutslipp og klimaendringer

Regjeringen har bestemt at FNs bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største nasjonale og globale utfordringer. De 17 verdensmålene for bærekraftig utvikling er en felles arbeidsplan frem mot 2030 for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Dette er en plan som ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. Planen gjelder for alle deler av samfunnet. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for 2019 -2023 slår fast at planlegging er et viktig virkemiddel for å oppnå bærekraftsmålene. Kommunene er nøkkelaktører i dette arbeidet og bør legge målene til grunn i sitt arbeid med tjeneste- og samfunnsutvikling.

Kommunens rolle for å ivareta og sikre avløpsinfrastrukturen

Det er en grunnleggende forutsetning for helse, miljø og sikkerhet å ha en velfungerende infrastruktur for vann og avløp. Utslipp av avløpsvann skal ikke forurense og forringe vannforekomster.

Kommunen har et ansvar for at det foreligger gode avløpsløsninger, ved at blant annet byggetiltak er sikret vann- og avløp. Samtidig skal kommunen som utgangspunkt også eie, drifte og vedlikeholde avløpsanlegg, og rense avløpsvannet.

Kommunen skal ha tilstrekkelig oversikt over kommunale vann- og avløpsanlegg i sin drift og arealplanlegging. Når kommunen legger opp til utbygging av et helt nytt område, eller ved etablering av nye tiltak i eksisterende bebygde områder, må avløpskapasiteten vurderes opp mot det som er planlagt. I plan- og bygningsloven § 27-2 er det krav om at avløp skal være sikret i samsvar med forurensningsloven før utbygging. Dersom kommunene fortsetter å planlegge for utbygging i områder hvor kritisk infrastruktur ikke er på plass, eller kapasiteten på anleggene er overbelastet, må Statsforvalteren vurdere om det er nødvendig å fremme innsigelse til nye planer for å unngå økning av ulovlige utslipp.

Vi opplyser om at det er kommet forslag til nytt avløpsdirektiv med utvidet virkeområde. Dette kan medføre strengere krav for avløpssektoren.

Vi viser også til informasjonen og føringene om avløp i kommunens arealplanlegging i vedlegget.

Økt fokus på materialgjenvinning av husholdningsavfall

For å sikre at ressursene i avfallet vårt blir utnyttet, materialgjenvunnet og brukt som råvare i nye produkter som del av den sirkulære økonomien, er det viktig at ulike typer avfall blir sortert ut for materialgjenvinning. Det er derfor vedtatt et nytt [kapittel \(10a\) i avfallsforskriften](#) som skal bidra til dette. Fra 1. januar 2023 skal kommunene legge til rette og sørge for at mat-, plast-, hage- og parkavfall fra husholdninger utsorteres der avfallet oppstår og blir levert til materialgjenvinning. Flertallet av norske kommuner tilbyr i dag utsorteringsløsninger for husholdninger, men det er store variasjoner mellom kommunene når det gjelder valg av sorteringsløsninger og mengde avfall som faktisk sorteres ut. Fra 1. januar 2023 skal alle kommuner tilby løsninger der mat-, plast-, hage- og

parkavfall sorteres hver for seg. Kommunen har i henhold til de nye kravene krav om å sikre et bestemt oppnådd utsorteringsgrad. Blant annet må 55 prosent av matavfallet sorteres ut fra og med 2025. Dette må kommunen kunne dokumentere årlig. Krav om utsorteringsgrad innebærer at alle kommuner må opp til samme minimumsnivå uavhengig av kostnadsnivå og lokalpolitiske prioriteringer.

Naturmangfold må ivaretas

Tap av naturmangfold skjer nå i et så høyt tempo at vi snakker om en naturkrise. Den internasjonale naturavtalen som ble besluttet i Montreal i desember 2022 skal hjelpe oss å løse denne krisen. Sammen med resten av verden skal Norge følge opp 2030-målene om 30% bevaring av land og hav og at 30% av naturen som i dag er ødelagt, skal restaureres.

Selv om avtalen er internasjonal, må mange av tiltakene skje lokalt. Kommunene har en nøkkelrolle i arbeidet med å nå målene i kraft av å være både planmyndighet og forvaltere av store eiendommer. Vi veileder gjerne kommunene i dette viktige arbeidet.

Skogvern er et viktig virkemiddel for å hindre tap av naturmangfold. Vi oppfordrer kommuner med skogeiendommer med viktige naturverdier, til å tilby arealer for vern etter naturmangfoldloven. Restaurering av grøftede myrer er et annet tiltak i tråd med målsettingene i naturavtalen. Vi tar gjerne imot henvendelser fra kommune om både vern og restaurering av natur på kommunal grunn.

Det finnes en rekke tilskuddsordninger der kommunene kan søke om midler til å ta vare på truet natur. Vi ser at kun et fåtall av kommunene i Oslo og Viken søker om slike tilskudd og oppfordrer derfor alle våre kommuner til å se nærmere på denne [muligheten](#). Tiltak for ville pollinerende insekter er en av tilskuddsordningene. I 2021 fikk vi en nasjonal tiltaksplan for å nå målet om å sikre levedyktige bestander av villbier, humler, sommerfugler og andre pollinerende insekter. Kommunene har en viktig rolle i oppfølgingen av denne handlingsplanen, både som eiendomsforvalter, plan- og landbruksmyndighet og i sin dialog med lokale organisasjoner og aktører.

Jordvern og landbrukets øvrige arealinteresser

Kommunene er førsteinstans i forvaltningen av de fleste lover og tilskuddsordninger på landbruksområdet. For å sikre likebehandling, rettssikkerhet og kvalitet i lov- og tilskuddsforvaltningen ønsker vi å ha god dialog med kommunen, og vi kan bistå med veiledning. Vi ønsker også dialog med dere for å styrke jordvern og matproduksjon og landbrukets øvrige arealinteresser.

Oppdatert nasjonal jordvernstrategi ble vedtatt av Stortinget i 2021. Nasjonalt jordvern- og matproduksjonsmål ble forsterket og har forankring i FNs bærekraftsmål. Dyrka og dyrkbar jord er nødvendig for å sikre nasjonal matforsyning og matberedskap i et langsiktig perspektiv. Kommunen har derfor et særlig ansvar for å unngå tap av dyrka og dyrkbar jord og bidra til økt bærekraftig matproduksjon, slik at nasjonale mål kan nås.

Jordvernmål og strategier for landbruk, klima- og energi, landbruksbasert næringsutvikling og kulturlandskaphensyn bør inngå i kommunens overordnede planer. Skog og skogbruk har stor betydning for klima, klimatilpasning og grønn verdiskaping. Regionale planer, regional planstrategi (2020) og Landbruksstrategi for Viken (2021) har føringer om jordvern og landbruk og bør følges opp i kommunens planstrategi og videre samfunnsplanlegging. Nasjonale føringer for jordvern, klima,

klimatilpasning og grønn verdiskaping videreutvikles stadig, og vi venter en oppdatert nasjonal jordvernstrategi i løpet av 2023.

Vi ønsker dialog og samarbeid også i 2023

Vi ønsker at hele embetet vårt vil være til nytte for dere og vi ønsker fortsatt god dialog og godt samarbeid i 2023 på alle fagområder. Vi oppfordrer også alle til å følge med på vår [nettside](#).

Vennlig hilsen

Valgerd Svarstad Haugland

statsforvalter

Ingvild Aleksandersen

assisterende statsforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakerliste:

Rakkestad kommune	Postboks 264	1891	RAKKESTAD
Hemsedal kommune	Hemsedalsvegen 2889	3560	HEMSEDAL
Krødsherad kommune		3536	NORESUND
Flesberg kommune	Lampelandhagan 7	3623	LAMPELAND
Nesodden kommune	Postboks 123	1451	NESODDTANGEN
Rælingen kommune	Postboks 100	2025	FJERDINGBY
Hol kommune	Ålmannvegen 8	3576	HOL
Rollag kommune	Vrågåvegen 10	3626	ROLLAG
Ås kommune	Postboks 195	1431	ÅS
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Lunner kommune	Sandsvegen 1	2740	ROA
Fredrikstad kommune	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD
Ringerike kommune	Postboks 123 Sentrum	3502	HØNEFOSS
Hole kommune	Viksveien 30	3530	RØYSE
Modum kommune	Postboks 38	3371	VIKERSUND
Lørenskog kommune	Postboks 304	1471	LØRENSKOG
Nes kommune	Postboks 114	2151	ÅRNES
Hurdal kommune	Minneåsvegen 3	2090	HURDAL
Nesbyen kommune	Alfarvegen 117	3540	NESBYEN
Hvaler kommune	Storveien 32	1680	SKJÆRHALDEN
Kongsberg kommune	Postboks 115	3602	KONGSBERG
Øvre Eiker kommune	Postboks 76	3301	HOKKSUND
Nore og Uvdal kommune	Sentrum 16	3630	RØDBERG
Nannestad kommune	Postboks 3	2031	NANNESTAD
Ullensaker kommune	Postboks 470	2051	JESSHEIM
Jevnaker kommune	Kirkegata 6	3520	JEVNAKER
Nordre Follo kommune	Postboks 3010	1402	SKI
Skiptvet kommune	Postboks 115	1806	SKIPTVET
Flå kommune	Sentrumsvegen 24	3539	FLÅ
Gol kommune	Gamlevegen 4	3550	GOL
Asker kommune	Katrineåsveien 20	3440	RØYKEN
Marker kommune	Postboks 114	1871	ØRJE
Moss kommune	Postboks 175	1501	MOSS
Halden kommune	Postboks 150	1751	HALDEN
Aurskog-Høland kommune	Rådhusveien 3	1940	BJØRKELANGEN
Nittedal kommune	Postboks 63	1483	HAGAN
Lillestrøm kommune	Postboks 313	2001	LILLESTRØM
Sarpsborg kommune	Postboks 237	1702	SARPSBORG
Aremark kommune	Rådhuset	1798	AREMARK
Enebakk kommune	Prestegårdsveien 4	1912	ENEBAKK
Vestby kommune	Postboks 144	1541	VESTBY
Råde kommune	Skråtorpveien 2A	1640	RÅDE
Drammen kommune	Postboks 7500	3008	DRAMMEN
Ål kommune	Tingstugu, Torget	3570	ÅL
Sigdal kommune	Borgestubakken 2	3350	PRESTFOSS
Lier kommune	Postboks 205	3401	LIER
Bærum kommune	Postboks 700	1304	SANDVIKA

Eidsvoll kommune	Postboks 90	2081	EIDSVOLL
Frogn kommune	Postboks 10	1441	DRØBAK
Gjerdrum kommune	Postboks 10	2024	GJERDRUM
Indre Østfold kommune	Postboks 34	1861	TRØGSTAD
Våler kommune	Herredshuset, Kjosveien 1	1592	VÅLER I VIKEN